

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 9

ASIA:

Barcelonassa olevan lähetystön raportti n:o 1.

v. t. Lähetystön avustaja Lusino

23/11 1938.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
N:o 276.

8
Barcelonassa 23 p:nä marraskuuta 1938.

22 / 123 Pal. S. - 38.

28/11-38

5 C9

Ulkoasiainministeriölle.

Oheisena on minulla täten kunnia lähettää Ministeriölle kuutena kappaleena raporttini n:o 1

Tilanteesta hallituksen Espanjassa.

V. t. l. S. S. S.
V. t. lähetystön avustaja.

Barcelona SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Erittäin Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Barcelona ssa 23 p:nä marras kuuta 1938.

Asia: Tilanteesta hallituksen Es-
panjassa.

22 / 173 Sal. 58.
28/11-38
OLASTO
5 C9

Olen ollut täällä Barcelonassa vasta muutamia päiviä, joten en ole kerinnyt vielä tutustumaan asioihin syvällisemmin, etenkin kun suomalaisten kotiuttamisasia on ottanut kaiken aikani. Yhtä ja toista mielestäni mainitsemisen arvoista olisi kuitenkin raportoitava.

Toissapäivänä olin lounastamassa hotelli Ritz'issä (epämielilyttävä aamiaispaikka muuten, sillä hotelli sijaitsee lähellä satamaa, joten on suuri mahdollisuus, että saa pommin niskaansa) erään Kansainliiton ulkolaisten kotiuttamiskomissioniin kuuluvan korkean sotilashenkilön kanssa. Olin tällöin tilaisuudessa haastattelemaan häntä pidemmän aikaa. Koetan tässä esiintuoda hänen kertomansa asiat niin sananmukaisina kuin mahdollista.

Sen jälkeen kuin, alkoi haastateltavani, ensimmäinen terroriaalto, joka on ominaista kaikille vallankumouksille, oli mennyt ohitse, on maahan palannut kuri ja järjestys. Hallitus pitää lujasti ohjaksia käsissään, ollen sillä alempien kansanluokkien jakamaton kannatus, vieläpä melkein koko keskiluokkakin antaa sille tukensa. Täällä vallitsevaa järjestystä ylisti haastateltavani vallan erinomaiseksi. Etenkin viras-

JAKELUOHJE: tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

toissa, joissa hän evakuoimistehtävässään joutuu paljon liikku -
maan, on järjestys ensiluokkainen. Esimerkkinä hän mainitsi, että
kansainväliseen brigadiin kuuluvista ulkolaisista on tarkat lu -
ettelot ja korttijärjestelmät, joten kotiuttamistyö sujuu suurem -
mitta vaikeuksitta. - Pommitus on taasen alkanut. Tämäkin talo
tärisee parhaillaan pommiin vaikutuksesta, vaikka niiden maali täl -
lä kertaa tuntuukin olevan kauempana. Täytyy mennä hetkeksi alem -
piin kerroksiin, siellä on kuulema turvallisempaa. - Jos taasen
jatkaisi. Olin kadulla katsomassa, miltä pommitus näyttää. Konei -
ta oli toistakymmentä. Pudottivat suuren määrän pommeja, minne,
ei kuitenkaan toistaiseksi ole tiedossani, mutta todennäköisesti
satamaan. Yhden koneista näin omin silmin putoavan. - Jos taa -
sen jatkaisi ja tällä kertaa varsinaista raporttia.

Kun komitean työ on loppunut, ei hallituksen joukois -
sa ole ainoatakaan ulkolaista.

Hallitus tuntee jo itsensä niin vahvaksi, jatkoi haas -
tateltavani, että se on uskaltanut ryhtyä täällä taistelevien
ulkolaisten kotiuttamiseen, koska se ei niitä enää täällä tar -
vitse. - Tulipaloja sammuttamaan menevät paloautot pitävät val -
lan kauheata melua ja häiritsevät kirjoittamista. - Jos Franco -
kin puolestaan luopuisi hänen puoleltaan taistelevista ulkolai -
sista, ei kestäisi, haastateltavani mielestä, kauankaan ennenkuin
Tasavallan joukot olisivat valloittaneet takaisin koko Espanjan.

Haastateltavani sanoi käyneensä jo useamman kerran
eri rintamalla ja henkilökohtaisestikin puhutelleensa sotilaita
(ei muuten puhu lainkaan espanjaa). Hän ilmaisi ihmetyksensä
sen johdosta, miten kaikkialla oli havaittavissa suurenmoinen
järjestys ja kuinka sotilaat olivat innostuneita ja taistelu -
halun elähyttämiä. He tietävät taistelevansa oikean asian puo -
lesta: maareformin ja sosiaalisten uudistusten, samalla kun Fran -

con tiedetään ajavan yksinomaan aateliston, suurmaanomistajien ja papiston etuja. Toisella puolella vallitsee täydellinen haluttomuus taisteluun ja öisin tulee joukottain miehiä linjojen ylitasavaltalaisten puolelle.

Täällä ollaan siirtymässä kaikin puolin normaaleihin oloihin. Neuvostoliiton aikaisempi vaikutus on kokonaan loppunut, omat miehet hoitelevat täysin itsenäisesti asioita. Todistuksena olojen normalisoitumisesta ~~täällä~~ hän mainitsi, että paavin kanssa on tehty sopimus katolisen kirkon rehabilisoimisesta täällä.

Kysymykseeni, kuinka paljon ~~paljon~~ täällä on venäläisiä tasavaltalaisten riveissä, vastasi haastateltavani, ettei niitä ollut täällä lainkaan ja että ulkomaalaisessa lehdistössä näkyneet tiedot suurista venäläisjoukoista ovat kokonaan perää vailla. Suomalaisia, mikäli on nähnyt luetteloista, on täällä ollut verrattain paljon, etenkin Amerikasta ja Kanadasta tulleita. Kuinka paljon niitä on ollut täällä yhteensä, ei hän voinut mainita. Joka tapauksessa suomalaisista on kaatunut sangan suuri prosentti. - Taa-sen sireenit ulvovat; uusi pommitus on alkanut. Täytyy ~~lgassa~~ keskittyä. - Tällä kertaa kestikin puolisen tuntia, mutta ei nyt kään sattunut olemaan liian lähellä. -

Näin haastateltavani, Kansainliiton ulkomaalaisten kotiuttamiskomissionin korkea sotilashenkilö.

Kun eivät mielipiteeni, mitä täällä vallitsevaan tilanteeseen tulee, käyneet yhteen yllämainitun kanssa, ja kun oletin haastateltavani antaneen vaikuttaa itseensä liian yksipuolisesti, saaden vaikutteet melkein yksinomaan tšekäläisistä hallituspiireistä, päätin hankkia lisävalaistusta asiaan kansan keskuudesta peräisin olevilta henkilöiltä. Tähän tulikin minulle sattumalta sopiva tilaisuus. Kuulin nimittäin, että erästä kylästä, jonka läpi

Ebron rintama kulkee, oli saapunut kaksi pakolaista lähetystön yövartijan luokse. Päätin käyttää tilaisuutta hyväkseni ja tiedustella heiltä, miltä olot näyttävät rintamalla. Kutsuin heidät lähetystöön ja annoin heidän (toinen pientilallisen poika ja toinen seppä) kertoa oloista rintamalla.

Miehet selittivät, kuinka suuri tyytymättömyys ja haluttomuus taisteluun vallitsee rintamalla, ja kuinka ainoastaan väkivallalla saadaan miehet pysymään taistelulinjoilla. Karkeaaminen toiselle puolelle on sangen tavallista; ruoka on keinoa ja joskus täytyy olla useita päiviä syömättäkin. Miehet pelkäävät Ebron rintamalle lähettämistä kuin kuolemaa. Francon raskas tykistö ja lentovoimat, jotka kummatkin ovat tasavaltalaisten vastaavia aseita huomattavasti tehokkaammat, tekevät vihollisen aseisiin rumaa jälkeä. Hyökkäysten voimakkuutta kuvaavana mainitsivat kertojani, että maakin tärisee parinkymmenen kilometrin alalla. Entinen aatteellinen innostus, joka ensin alkuaikoina elähytti joukkoja, on tyystin hävinnyt. Sotilalla on yksi ainoa toivo: kunhan tämä kirottu sota pian loppuisi, muuten kaadumme kaikki täällä helvetissä ja vaimomme ja lapsemme kuolevat nälkään kotona.

Näiden kahden rintamalta tulleiden pakolaisten mieliteiden lisäksi olen koettanut päästä selville yleisestä käsituksesta Barcelonassa. Pääpiirteittäin vallitsee kansassa se käsitys, ettei sota voi enää kauan kestää, sillä yleinen haluttomuus ~~on~~ ja elintarvepula tekevät ennenpitkää lopun sodasta. Odotetaan suurella jännityksellä, mikä tulee olemaan Chamberlainin ja Daldierin neuvottelujen tulos t.k. 23 päivänä Pariisissa. Luullaan yleisesti, että tällöin ratkaistaan Espanjan sisällissodan kohtalo, ja että sota loppuu aivan näinä päivinä.

Tänään kävi lähetystössä eräs verrattain korkea Tasa-

vallan virkamies luottamuksellisesti tiedustelemassa, josko lähetystössä tiedettäisiin jotain erikoista tilanteen kehityksestä. Hän mainitsi samalla, että sotilaat eivät enää haluaisi jatkaa sotaa ja että kansa on suuresti tyytymätöntä. Minuun teki hän hermostuneen vaikutuksen ja pani ajattelemaan, että taitaavat Tasavallan asiat olla huonolla kannalla. Tänään on muutenkin kaiken päivää lähetystyöhön tullut kaikenlaisia hälyttäviä tietoja. Joukkoja pitäisi suurin määrin paeta rintamalta. Toiset puhuvat taas, että katalonialaiset aikovat nousta näinä päivinä kapinaan Negrinin hallitusta vastaan. Kuinka paljon kaikessa on perää, on vaikeata mennä sanomaan, mutta joka tapauksessa ~~ei~~ tuntuu siltä kuin istuisimme täällä ruutitynnyrin päällä. Pelätään, että anarkistit ja kommunistit panevat vielä viime tinggassa toimeen verilöylyn. Yleinen hermostuneisuus vallitsee.

Kuvaavana esimerkkinä siitä, kuinka suuri ulkomaanvaluutan puute täällä on, mainittakoon, että täällä asuva espanjalainen voi pyytää ulkomailla asuvaa sukulaistansa tai tuttavansa maksamaan johonkin Tasavallan konsulinvirastoon määrätyn rahamäärän. Maksamastaan summasta saa asianomainen kuitin, jonka hän lähettää tänne. Kuitilla saa sitten henkilö, jonka hyväksi maksu on tapahtunut, täällä elintarveministeriöstä määrätyn määrän elintarpeita. Tämä erinomainen kesintö pienien valuuttaerien hankkimiseksi valtiolle tietää sitä, ^{että/} entiset varakkaat, joilla luonnollisesti on ~~säästöjä~~ ulkomailla, joko sukulaisia tai tuttavia tai säästöjä ulkolaisissa pankeissa, voivat saada elintarpeita niin paljon kuin tarvitsevat, kun taas varsinainen köyhä kansa omassa valtakunnassaankin näkee nälkää !!!.

Omana vaatimattomana mielipiteenäni haluaisin lausua, että jos sota saa jatkua tällaisenaan, tulee se kestämään

vielä 4 a 5 kuukautta. Jos taas Franco saa sotaikäyvien oikeudet, jolloin Ranskan raja sulkeutuu, sota ei tule kestämään juuri kuukautta kauempaa.

E. S. S. S.
V.t. Lähetystön avustaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA:

Barcelonassa olevan lähetystön raportti n:o 2

v.g. Lähetystön avustaja Turina

Lisboassa 16/12 1958.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Estorilissa 19 p:nä joulukuuta 1938.

N:o 611/150/38.

26/123 Tal. S - 38.

27/12-38

5 Cg

Ulk o a s i a i n m i n i s t e r i ö l l e .

Täten on minulla kunnia oheisena
kuutena kappaleena Ministeriölle lähettää
raporttini n:o 2

Tilanteesta hallituksen Espanjassa II.

V.a. lähetystön avustaja:

J. L. M. S. S. S.

Barcelona SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 2.

Lisboa ssa 16 p:nä joulukuuta 1938.

26/123 Gal. S. 38.

27/12-38

Asia: Tilanteesta hallituksen

Espanjassa. II

5 Cg

Koska ensimmäistä raporttiani kirjoittaessani olin vasta perin vähän kerinnyt tutustumaan oloihin Barcelonassa ja ottamaan selvää asioista, koetan antaa vielä jonkinlaisen lisäkuvan näkemästäni ja kuulemastani. Lähtekäämme elintarvetilanteesta, joka nähdäkseni tulee näyttelemään suurinta osaa tilanteen kehityksessä.

Leipää pitäisi väestön saada virallisesti noin 150 gr. henkeä kohden päivässä. Tosiasia kuitenkin on, että leivän saanti on sangen epämääräistä, ja tietääkseni jää annos useimpina päivinä saamatta. Lihaa saadaan aniharvoin ja tällöinkin vain noin 100 gr perhettä kohti. Kansa elää pääasiassa vihanneksilla, pavuilla, herneillä y.m. sellaisella. Syödään oliiviöljyllä suurustettua keittoa, jossa uiskentelee muutamia papuja. Yleensä on elintarpeita juuri niin paljon saatavissa, että aina pysyy hienossa nälässä. Vapaassa elintarvekaupassa, joka muuten on ankarasti kiellettyä, ei raha kelpaa lainkaan tavara tavaraa vastaan. Tämä Barcelonan ja tietääkseni toistenkin suurempien kaupunkien elintarvetilanteesta. Maaseudulla sensijaan ei tilanne ole lainkaan niin vaikea. Leipää tosin on vähän maallakin, mutta muuta ruokatavaraa on toistaiseksi ollut, joskin

JAKELUOHJE:

tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

niukalti. Syynä viljan niukkuuteen on pääasiallisesti se, että Katalonia on ~~pääasiallisesti~~ teollisuusseutua, joka aina on tuottanut vähän leipäviljaa.

Viime raportissani haastattelemieni pakolaisten kertoman mukaan pitäisi elintarvetilanteen sotaväenkin keskuudessa olla perin kurjan. Mikäli olen jällestäpäin saanut selville, ei se täysin pitäne paikkaansa. Sotaväen annokset ovat toistaiseksi olleet, joskin niukat, niin kuitenkin tyydyttävät. Tämä se liittää osaltaan sen, että sotaa vielä käydään.

Melkein samanlainen kuin elintarpeisiinkin nähden on tilanne myös muun tavaran suhteen. Puodeista ei ole tuskin mitään saatavissa. Juuri kaikesta sellaisesta, mitä huutavimmin jokapäiväisessä elämässä tarvitsisi, siitä on pahin puute: saippuasta, tulitikuista, puhumattakaan tupakasta, neulasta, langasta y.m. Myöskin tilanne sairaaloissa on sangen arveluttava. Vallitsee tavaton puute välttämättömmistä lääkaineista. Haavoittuneet makaavat vuoteissaan alasti, kun ei ole tarpeellisia sideaineita. Operatioita ei voida suorittaa desinfisioimisaineiden puutteessa. - Jos siviilihminen sairastuu Barcelonassa, merkitsee se hänelle melko varmaa kuolemaa.

Hotelleista ja kahviloista on avoinna aivan harvoja, eikä niistä ole saatavissa juuri mitään suuhunpantavaa. Minkäänlaista ravintolaelämää ei ole, joka muuten illalla olisi mahdollontakin, sillä sähkövaloa tarjotaan perin harvoin. Kun työ on päättynyt, istutaan ~~könötetään~~ kotona tunti toisensa jälkeen kylmässä ja pimeässä korva tarkkana kuunnellen, koska ja missä taas räjähtää. Se on elämää se, etenkin kun sitä tuntuu

jatkuvan vuosikausia.

Koska tulin maininneeksi räjähtämisestä, niin siirrynkinkin selostamaan hiukan lähemmin pommituksia. Ne kuuluvat Barcelonalaiselle jokapäiväiseen leipään. Ei tuskin mene 24 tuntia - pisin aika kuuluu tosin olleen kaksi viikkoa - etteikö saataisi pommeja. Ainakin minun aikanani kävivät pommittamassa melkein joka päivä yhden tai useampia kertoja. Kirkkaina kuutamöinä eivät pysyneet pois lainkaan. Eräänä yönä tulivat yhdeksän eri kertaa. Tavallisesti tulee koneita noin 5-6 kappaletta kerrallaan. Ne ovat - erään ulkolaisen sotilashenkilön kertoman mukaan - aivan uusinta mallia, voidaan ottaa mukaansa kukin 2-3 tuhanteen kiloon pommeja. Varustuksena niillä on 6 konekivääriä, joita hoitelee saman verran miehiä. Lisäksi ne ovat joka puolelta pansaroidut, joten tavallinen konekiväärin ei niihin tehoa. Tasavaltalaisilla ei sellaisia koneita ole lainkaan. Heidän hävittäjänsäkin ovat pieniä kahdella konekiväärillä varustettuja koneita, joten ne eivät lainkaan uskalla ilmaan vihollisen siellä ollessa. Kansakin on tietoinen omien koneittensa voimattomuudesta; se kutsuukin niitä leikillisesti "sateenkaariksi".

Pommeja pudottelee vihollinen verrattain huolimatto - masti sinne tänne. Pääasiallisesti tosin satamaan ja ampumatarvetehtaisiin, mutta eipä itse keskikaupunkiaan jäsä niistä osatomaksi. Käsitteäkseni noin kerran viikossa pommitetaan tahallisesti siviiliväestöä, jotta se saataisiin pysymään aina sopivassa hermojännityksessä. Voihan tosin sattua, ettei pommi aina satu juuri maaliinsa, mutta ei siitä sentään voida erehtyä useampia satoja metrejä. Raunioina olevia taloja on kaupungin keskustassakin aina siellä täällä. Muun muassa erään hotelli Ritz'in

jossa kenraali Jalander asuu, vieressä olevan talon olivat juuri vähän ennen tuloani pommittaneet: ei ollut juuri kiveä kiven päällä. Etenkin satamakortteleissa, joissa on kapeat kadut ja ihmisiä kuin muurahaisia, tekevät pommit kauheata tuhoa. Joka pommituksessa on uhrien lukumäärä paljoo suurempi, kuin sikkäläisissä sanomalehdissä ilmoitetaan kansalle. Erään ruotsalaisen upseerin kertoman mukaan saa joka pommituksessa surmansa satakunta siviilivaestöön kuuluvaa ihmistä.

On ihmeellistä kuinka Barcelonalaisten hermot ovat näin kauan kestäneet tuota pommitusta ja nälkää. Meidän Tasa-vallan riveissä taistelleet vapaaehtoisemme selittivät, että on paljon ilkeämpää olla pommitettavana Barcelonassa kuin itse rintamalla. Barcelonassa ei ole missään suojassa. 7-8 kerroksiset talot luhistuvat kellareita myöden. Siellä on tosin pommisuojia, mutta niitä ei kukaan käytä, ei olla tilaisuudessa käyttämään, sillä tavallisesti silloin kun sireenit soivat, on vihollinen jo heittänyt pomminsa. Vihollisen koneet tulevat tavallisesti merenpuolelta (Mallorcasta) noudattaen seuraavaa taktikkaa. Tultuaan Barcelonan lähelle ne nousevat hyvin korkealle, jolloin koneiden surinaa on melkein mahdotonta kuulla. Ylhäällä ne sitten pysäyttävät koneensa ja tulevat liitolen - toa alas; pudottavat pomminsa ja häviävät samaa tietä.

x x
x

Sitten viime raporttini on käsitykseni tilanteesta jonkin verran muuttunut. En tosin vieläkaan ollut hallituksen Espanjassa tarpeeksi pitkää aikaa, ja toisekseen meni käytettävissäni oleva aika tarkkaan kotiutusasian hoitamiseen. Jouduin kuitenkin kosketukseen erilaisten henkilöiden kanssa, joi-

den antamat kuvat tilanteesta eivät ole olleet tekemättä vaikutustaan. Yleinen tilanne on kuitenkin sangen sekava, joten en ole onnistunut luomaan itselleni oikein varmaa kuvaa. Koe-tan esiintuoda asiat sellaisina kuin olen ne kuullut, tahto - matta esittää niitä viimeisenä totuutena.

Mitä sodan kestämiseen tulee, olisin kuitenkin vielä-kin viime raportissani mainitsemani ajan kannalla, nimittäin että, elleivät tasavaltalaiset saa elintarveapua ja lisää aseita, heidän vastustuksensa ei kestäne 4-5 kuukautta kauemmin. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, ettei Franco tänä talvena taas heittäydy vallan toimeettomaksi, kuten viime talvenakin. Jos tasavaltalaiset pääsevät talven yli, on suuria mahdolli - suuksia olemassa, että sota sen jälkeen tulee edelleen jatku - maan.

Mistä on syy etsittävä siihen, ettei Franco ole ky-ennyt paremmasta aseistuksestaan ja ylivoimastaan huolimatta nopeammin etenemään. Tasavaltalaiset selittävät sen johtuvan yksinomaan siitä, että kansa Francon puolella ymmärtää taistelevansa omaa asiaansa vastaan. Miksipä se auttaisi aatelistöä ja papistoa entisiin oikeuksiinsa, jotta nämä taas pitäisi - vät heitä orjuudessa ja pimeydessä ties kuinka kauan.

Tästä on myöskin löydettävissä selitys siihen, että Francon jalkaväki on, kuten tunnettua, kehnoa. Se ei pysty min-käänlaiseen hyökkäykseen, ennenkuin raskas tykistö ja lentovoimat ovat pommittaneet vihollisen asemat niin perusteellises - ti, ettei siellä ole enää kristinsielua elävänä. Silloin vasta uskaltaa jalkaväki käydä etenemään.

Jos Francon jalkaväki on huonoa hyökkäämään, on toi-

selta puolen selvää, etteivät tasavaltalaiset myöskään siihen pystyisi, ei ainakaan asiain näin ollen. Heiltä puuttuu hyökkäykseen tarvittava raskas tykistö ja lentovoimat. Lisäksi on otettava huomioon, että hyökkäminen vuorisessa maastossa on monin verroin vaikeampaa kuin puolustaminen.

Kuinka selittävät tasavaltalaiset viimekevaisen suuren perääntymisensä. Väittävät olleen petosta. Franco-mieliset upseerit, joita tällöin oli vielä tasavaltalaisten riveissä, olivat antaneet erinäisillä rintamaosilla miehille perääntymiskäskyn laukausta ampumatta. Näin syntyi rintamaan suuria aukkoja, pakoit-taen koko rintaman perääntymään. Tämän suuren taka-askeleen jälkeen tehtiin perinpohjainen puhdistus armeijassa (Poum oikeusju-tut Madridissa), jonka nyt pitäisi olla täysin luotettava. Sen jälkeen perääntyminen heti pysähtyikin ja armeijan taistelu-kunto nousi huomattavasti.

Tasavaltalaiset väittävät armeijansa nyt olevan niin hyvässä kunnossa, että jos heillä olisi vähänkin samanlaiset aseet kuin Francolla, ei sodan päättymistä tarvitsisi kauankaan odottaa.

On ilmeistä, että Francon armeijassa täytyy olla jotain mätää, sillä muuten ei voisi olla selitettävissä, että tasavaltalaiset pitävät puoliaan puoliaseettomina ja puolinaikaisina^{x)} kuukausi toisensa jälkeen. Hyvin kuvaavaa on tasavaltalaisten meno Ebron yli joku aika sitten ja pysyminen siellä uusissa valloitetuissa asemissa 3 1/2 kuukautta. Se oli urholisuuden huippunäytös. Franco pommitti heidän asemiaan perääntymisil-

x) Aseistusta en ole itse nähnyt, mutta erään Kansainliiton evakuoimiskomissionin kuuluvan norjalaisen upseerin kertoman mukaan se on peräti keho.

jaan yötä päivää sadoilla tykeillä ja lentokoneilla. Kuitenkin joukot pysyivät ~~joukot~~ asemissaan niin kauan kuin oli tarpeellista: kunnes uudet linnoitusketjut Valencian suojaksi oli keritty rakentaa. Sen jälkeen tapahtui peräntyminen teknillisistä syistä, sillä asemien säilyttäminen Ebron toisella puolella olisi ajan mittaan kuitenkin käynyt mahdottomaksi.

Saattaessani suomalaisia vapaaehtoisia Lontooseen, koetin matkalla udella pojilta, mitä he arvelivat tilanteesta Espanjassa. Arvelin, että he olisivat täysin masentuneita ja tunnustaisivat asiansa olevan menetetyn. Mutta eikös mitä. Vakuuttetuja olivat asiansa oikeudesta ja luottivat vielä vahvasti Tasavallan voittoon. Kun tiedustelin, kuinka kauan he arvelivat sodan vielä kestävän siinä tapauksessa, että Tasavalta ei enää saisi ulkoapäin minkäänlaista apua. Pojat myönsivät tilanteen siinä tapauksessa olevan sangen vakavan, mutta arvelivat sodan tulevan vielä jatkumaan hyvän aikaa. Sotaväellä on vielä siedettävät annokset; nyt on uusi nuori upseeristo, jolta ei puutu kyky eikä innostus, päättelivät vapaaehtoiset. Ainoan heikon kohdan myönsivät olevan Barcelonan ja Balencian. Armeija tulee taistelemaan viimeiseen saakka, toinen asia on sitten, tuleeko kaupunkien siviiliväestö kestämaan.

Koetin Barcelonassa saada selville, miten suuressa määrin Tasavallan asioita vielä johdetaan Neuvostoliiton taholta. Ikävä kyllä en ajan puutteen takia siinä onnistunut. Ulkoaisesti ei Neuvostoliiton vaikutus kuitenkaan ilmene muussa kuin tervehtimisessä (nyrkkitervehdys) ja siinä että univormussa on hiassa pieni punainen tähti.

Muuten, mikäli kuulin Kansainliiton evakuoimiskomissi-

onin jäseniltä, ollaan Tasavallassa menossa hyvää vauhtia oikealle. Viimeisetkin Neuvostoliittoon viittaavat ulkonaiset merkit: nyrkkitervehdys ja punainen tähti, poistetaan. Samoin pitäisi, kuten minulle luottamuksellisesti ilmoitettiin, hallituksessa olla tekeillä useita oikealle meneviä lakeja ja asetuksia.

Juttelin matkalla parin saksalaisen kanssa, jotka olivat aikaisemmin olleet vapaaehtoisina Francon joukoissa. He väittivät, että saksalaiset nykyisin ovat sangen tyytymättömiä Francon komentoon. Heidät on kokonaan sivuutettu. Falangist-puolella, jolla alkuaikoina oli huomattava merkitys, ei ole enää mitään sanomista. Katelisto ja etenkin papisto ovat taas vallalla kaikkialla. "Me taistelimme väärällä puolella. Toisen puolen aatteet ovat paljon lähempänä omia kansallis-sosialistisia aatteitamme kuin Francon", arvelivat he.

Tilanne on siis sangen sekava ja totuudesta on varsin vaikea päästä selville. Siitä ei liene kuitenkaan epäilystäkään, etteikö kummallakin puolella oltaisi lopullisesti kyllästyneitä sotaan ja valmiita minä hetkenä tahansa teemään sovinto. Franco haluaa kuitenkin, kuten tunnettua, viedä aseensa sataprosenttiseen voittoon. Tasavaltalaiset taas luottaen asiansa oikeuteen ja siihen, että yleinen poliittinen tilanne vielä muuttuu heidän edukseen, eivät ole valmiit ehdotta antautumaan.

V.a. lähetystön avustaja: *Edmundo*